

VAN NATURE



Jacques van der Neut schrijft in Van Nature over opvallende waarnemingen in de natuur. Hij werkt als boswachter in De Biesbosch. Daarnaast is hij een verwoed natuurfotograaf.

De Noorderdiepzone, onderdeel van de Nieuwe Dordtse Biesbosch, blijft verbazen. Mede door de goede waterkwaliteit wemelt het er van de libellen. Zelfs zeldzame zwervers, zoals de zadellibel, weten het moerasgebied te vinden.



▲ De Noorderdiepzone is rijk aan moeras- en waterplanten.



▲ De melkwhite bloemen van pijlkruid.

Noorderdiepzone in bloei

De snelheid waarmee water- en moerasplanten zo'n nieuw, nat gebied ontdekken is en blijft verrassend. Sommige gegraven watergangen en kreekranden staan vol met allerlei leuke planten zoals de zwanenbloem, wilgenroosje, grote kattenstaart, koninginnekruid en moerasandoorn.

In het water staat ook veel mattenbies, de Biesboschplant van weleer die een belangrijke rol speelde in de biezencultuur. De halmen van deze forse plant waren geschikt voor het weven of vlechten van matten, die als vloerbedekking dienden. Een gehalveerde biezenstengel werd ook gebruikt voor het dichten van de naden in wijn- en haringvaten. Deze bies stond ook bekend als 'kuipersbies'.

Sommige waterpartijen worden gedomineerd door uitbundige groei en bloei van het pijlkruid. De boven water uitstekende bladeren zijn aan de karakteristieke pijlpunt snel te herkennen. In het wortelrozet vormen zich aanvankelijk alleen lange, lintvormige bladeren, die onder water blijven. In diep of stromend water komt de plant niet tot bloei. In rustiger en ondiep water verschijnen er verschillende bladvormen. De kenmerkende, pijlvormige bladeren ontwikkelen zich in een later stadium. In brede beken en kleinere watergangen staan dikwijls dichte groepen in het ondiepe water. Tijdens de bloei steekt de stengel met roomwitte bloemen boven water uit.

In de directe omgeving 'bloeit' tenger fonteinkruid, met minuscule,

bijna op het wateroppervlak liggende, bruine bloemen. Water met zoveel moeras- en oeverplanten is een paradijs voor libellen. Grote keizerlibel, vuurlibel, zwervende heidelibel, platbuik, vroege glazenmaker, gewone oeverlibel en wal al niet meer scheren er heen en weer.

Libellen leveren wonderbaarlijke vliegprestaties, hebben prachtige kleuren en een fascinerende leefwijze. De aanwezigheid van bepaalde soorten is een graadmeter voor de kwaliteit van het watermilieu.

Water is voor libellen van levensbelang. Hun hele cyclus speelt zich

immers in en bij het water af. Van ei, via een aantal lavenstadia tot het gevleugeld eindstadium, de volwassen libel of met een mooi woord ook wel imago genoemd. De larven leven in het water en het imago in de lucht.

De soorten kunnen uit elkaar worden gehouden door subtiele verschillen. Meestal gaat het om een streepje hier of daar, een al of niet doorlopende buikstreep, een bepaald figuurtje op een van de achterlijfsegmenten of een opvallende borsttekening. Deze kenmerken zijn bij kenners dagelijkse kost, maar voor de leek is en blijft dat abacabadra.

► **Libellen leveren wonderbaarlijke vliegprestaties, hebben prachtige kleuren en een fascinerende leefwijze**

Ook het ongeoefende oog kan snel zien of het een libel of juffer betreft. Waterjuffers vouwen in rust hun vleugels in de lengterichting samen, terwijl die bij een rustende libel gespreid blijven.

Klimaatverandering komt de laatste tijd veel aan de orde. Voor libellen pakt dat veelbesproken fenomeen goed uit. Libellen zijn insecten die veel behoefte hebben aan warmte; alleen opgewarmd kunnen ze jagen. De hogere temperaturen van de laatste tijd brengen in onze contreien zelfs zeldzame soorten zoals de zuidelijke keizerlibel en de zadellibel.

ZWERVERS

Zuidenwind brengt de zadellibellen

De zadellibel vliegt in tropisch Afrika en Azië het hele jaar door en zwervers kunnen daarom in principe ook jaarrond in Europa verwacht worden. Het zijn uitstekende vliegers die, net als andere glazenmakers, lange jachtvluchten maken op beschutte plekken.

De forse libel wordt hierbij waarschijnlijk geholpen door stormen waarmee bijvoorbeeld ook wel eens

Saharazand in Nederland terecht komt.

De zadellibel, een soort van ondiepe poelen, plas- en vennen, is aangepast aan voortplanting in zeer warme streken, waar voortplantingswater vaak slechts korte tijd beschikbaar is.

In de Noorderdiepzone zijn diverse exemplaren waargenomen in tandem, waarbij eitjes werden afgezet in het ondiepe water van het heringe-



richte landbouwgebied. Succesvolle voortplanting is echter in Nederland

nog niet aangetoond, maar dat zou incidenteel wel kunnen gebeuren.

▲ **Zadellibellen in de Noorderdiepzone.**